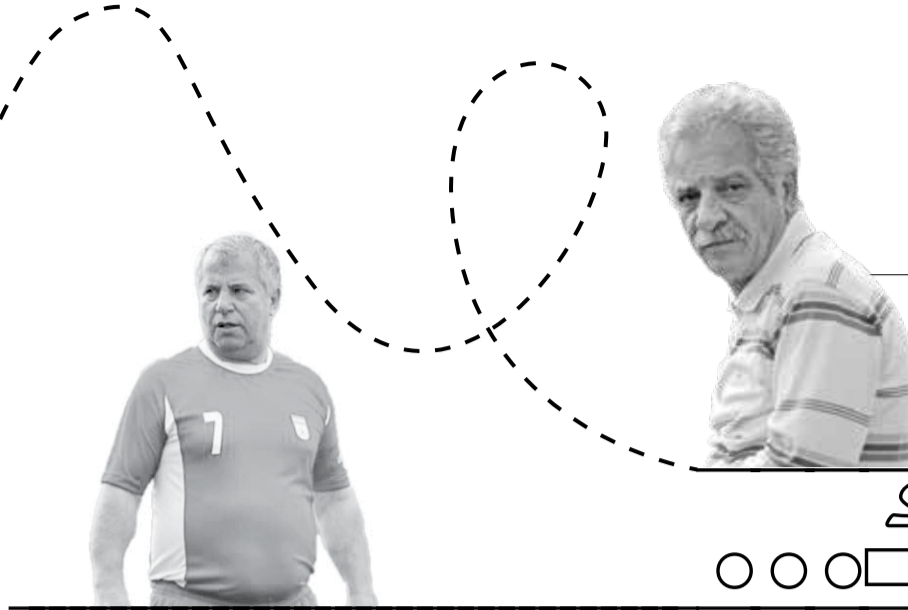

ورزش

همه رهبران نیمکت تیم ملی از ابتدا تا الان

مرد شماره یک

این روزها چشم همه فوتبالی‌ها به فدراسیون فوتبال دوخته شده تا تکلیف نیمکت تیم ملی را مشخص کنند. تیم ملی برای تمام کشورها مهم‌ترین تیم است که مسائل مربوط به آن روی زندگی آحاد جامعه تأثیر می‌گذارد. در جام جهانی ۲۰۲۲ شرایط آن‌طور که پیش‌بینی‌های قبلی فدراسیون و جمعی از کارشناسان بود، پیش‌رفت و قرارداد کارلوس کی‌روش تمدید نشد. مربی بزرگ پرتغالی به کشور همسایه رفت تا میزبان جام جهانی ۲۰۲۲ را برای دوره بعدی و قهرمان جام ملت‌ها را در خانه برای دفاع از عنوانش آماده کند و حالا ما باید جای خالی او را پر کنیم.

معمای جانشین کی‌روش

اینجا قصد پرداختن به کارنامه کارلوس کی‌روش را نداریم، اگرچه او با سابقه ۹ ساله حضور در تیم ملی ایران بخش مهمی از تاریخ را به خود اختصاص داده و در جای خود به کارنامه و دستاوردهایش خواهیم پرداخت. اینکه کی‌روش خوب عمل کرد یا نه، باید در آستانه جام جهانی به تیمی می‌آمد که نه بازی دوستانه داشت و نه فرصتی برای تغییر، اینکه چگونگی برکناری اسکوپچی درست بود یا غلط؛ همه به تاریخ پیوسته و تنها باید از گذشته عبرت بگیریم. اینجا بحث بر سر معمای جانشینی کارلوس است

جام ملت‌های آسیا

قطر با موفقیت جام جهانی را برگزار کرد و به‌عنوان مدافع عنوان قهرمانی به میدان خواهد آمد. بار دیگر درخشان و با تمام امکاناتی که می‌دانیم میزبان در اختیار دارد، از جو ورزشگاه و تماشاگر گرفته تا دوری! عربستان با نمایش درخشان در جام جهانی - تنها تیمی که آرژانتین قهرمان جهان را برد - و با آن سرمایه‌گذاری که استخدام رونالدو یکی از آنهاست و رسیدن الهلال به فینال جام باشگاه‌های جهان و دفاع از عنوان قهرمانی در لیگ قهرمانان آسیایی دیگری، به کمتر از عنوان قهرمانی جام ملت‌ها راضی نمی‌شود.

مربی ایرانی یا خارجی؟

سؤال روز خانواده فوتبال و کل ورزش دوستان همین است! برایند رفتار و گفتار مدیران نشان می‌داد که دوست داشتند کارلوس بماند. حالا تمایل به مربی ایرانی بیش از همیشه شده اما هستند کسانی که با قدرت نفوذ بالا و اثرگذاری در سیاستگذاران، هنوز به گزینه خارجی فکر می‌کنند. این‌اواخر دولت هم اعلام کرد که در صورت انتخاب یک مربی بزرگ به فدراسیون فوتبال و وزارت ورزش بابت پرداخت دستمزدش کمک خواهد کرد. در چنین مواردی معمولاً بازی اسم فامیل سوژه رسانه‌ها می‌شود و هر جا که می‌رویم نام یک نفر بر زبان‌هاست! اما چه مربی ایرانی بیاید و چه مربی خارجی، کجا قرار است بنشیند؟ و اهمیت دارد که این همه مورد توجه است؟ در تمام کشورهای دنیا این‌صندلی یکی از ۱۰ صندلی پر بیننده و در کنار مقامات ارشد سیاسی و چهره‌های مشهور هنری قرار می‌گیرد. در ایران هم سرمربی تیم ملی برای خاص و عام شناخته می‌شود و تا پایان زندگی تأثیر حضورش روی این نیمکت از بین نمی‌رود. سرمربیگری تیم ملی نقطه اوج کار برای هر چهره‌ای است که در فوتبال به تمام دستاوردهای ممکن رسیده باشد. بزرگترین ستاره هم نمی‌تواند به این پیشنهاد «نه» بگویند!

تولد تیم ملی

فدراسیون فوتبال ایران در سال ۱۹۴۷ میلادی - ۱۳۲۶ شمسی - متولد شد. اولین بازی رسمی تاریخ که در فیفا هم ثبت شده باشد، به همین سال برمی‌گردد اما تقریباً تمام کارشناسان و مورخان ورزشی معتقدند که تاریخ تولد تیم ملی مدت‌ها قبل است.

الف - مربی خارجی

با توجه به اینکه کارلوس کی‌روش آخرین کسی است که روی این نیمکت نشسته و با توجه به اینکه تعداد کسانی که معتقدند برای جانشینی او باید یک مربی بزرگ خارجی بیاوریم بیشتر است، این پرونده را با مرور بر عملکرد مربیان خارجی سابق تیم ملی آغاز کنیم. روزی که کارلوس کی‌روش در سال ۱۳۹۰ قرارداد هدایت تیم ملی را بست، دستیار پیشین آلکس فرگوسن و سرمربی سابق رئال مادرید، پانزدهمین نام خارجی بود که هدایت تیم ملی کشورمان را بر عهده می‌گرفت. پس از کارلوس دو مربی خارجی دیگر آمدند و سپس خودش دوباره برگشت! البته در میان مربیان خارجی این اتفاق سابقه داشته و برانکو ایوانکوویچ هم در دو مقطع مختلف سرمربی ایران شده بود. حال اگر قرار باشد جانشین کی‌روش خارجی باشد، هجدهمین اسمی است که با تابعیت غیر از ایران روی نیمکت رهبری تیم ملی فوتبال می‌نشیند.

جیمز گیبیل

آلفرد جیمز گیبیل اولین مربی خارجی بود که به صورت مشخص و رسمی برای هدایت فوتبال ایران با حقوق هفتگی ۲۰ لیبره به ایران آمد. پیش از آن خارجی‌هایی در ایران حضور داشتند که برای تجارت، به‌عنوان مستشار نظامی، مربی صنعتی یا حتی معلم زبان اشراف آمده بودند اما به دلیل علاقه شخصی به فوتبال، ایرانی‌ها را به صورت تفریحی و آماتوری تمرین می‌دادند اما گیبیل اولین کسی بود که رسماً به‌عنوان مربی فوتبال استخدام شد تا نخستین سرمربی خارجی تیم ملی لقب بگیرد. گیبیل مدت کوتاهی در ایران بود و هیچ مسابقه‌ای با تیم ملی برگزار نکرد. تنها به شهرهای مختلف رفت و کلاس‌های آموزشی برای مربیان بومی برگزار کرد و در مرداد ۱۳۲۷ نیز برای همیشه از ایران رفت.

ژوزف مساروش

مرداد ۱۳۳۶ ژوزف مساروش مجاری به تهران آمد و برای مدت دو سال هدایت تیم ملی را بر عهده گرفت. وقتی او به ایران آمد، فوتبال ایران در نخستین دوره بازی‌های آسیایی در سال ۱۹۵۱ دهلی شرکت و به مدال نقره رسیده بود و پس از غیبت در بازی‌های ۱۹۵۴ و نخستین دوره جام ملت‌ها در ۱۹۵۶ می‌خواستیم در بازی‌های آسیایی ۱۹۵۸ توکیو و جام ملت‌های ۱۹۶۰ شرکت کنیم.

یکور نتو

کاپیتان پیشین تیم ملی شوروی در سال ۱۳۴۹ جانشین رایکوف شد تا تیم ملی ایران را در بازی‌های آسیایی ۱۹۷۰ بانکوک هدایت کند. این مربی حرفه‌ای هاکی روی یخ انتخاب مناسبی نبود و تیمی که در دوره قبل بازی‌های آسیایی به مدال نقره رسید و دو سال قبل در تهران قهرمانی جام ملتها را جشن گرفت، با ضعیف‌ترین نتایج بعد از بازی‌های ۵۸ بازی‌های آسیایی ۱۹۷۰ حذف شود.

زدراکو رایکوف

شاید بتوان از این مرد یوگسلاو به عنوان اولین مربی مؤثر خارجی در فوتبال ایران نام برد. رایکوف برای هدایت تیم ملی به تهران آمد، زمانی که ایران در نخستین میزبانی خود در جام ملت‌های ۱۹۶۸ که اولین حضور ما در بالاترین سطح قاره بود، به‌عنوان قهرمانی رسیده و لیگ نیز در کشور متولد شده بود. رایکوف در مسابقات جام دوستی و جام عمران منطقه‌ای روی نیمکت تیم ملی نشست اما چون قهرمان نشد مسئولان وقت سرمربیگری تیم ملی جوانان را به او سپردند. او نسلی را بنیان گذاشت و تشکیلاتی ایجاد کرد که پنج دوره متوالی قهرمان جوانان آسیا شدیم. سپس به باشگاه بزرگ استقلال رفت و برای سال‌ها با این تیم به تمام افتخارات ممکن دست یافت.

فرانک اوفارل

مشهورترین مربی خارجی که تا آن روزگار به آسیا، خاورمیانه و ایران آمده بود. این ایرلندی با سابقه هدایت منچستر یونایتد، پس از ناکامی ایران در صعود به جام جهانی ۱۹۷۴ هدایت تیم ملی را بر عهده گرفت و ضمن کسب مدال طلای بازی‌های آسیایی ۱۹۷۴ تهران، تیم ملی را به المپیک ۱۹۷۶ مونترال نیز رساند. اوج هنر او در انتقال تجربیاتش به دستیارانش بود، به‌گونه‌ای که بهمن صالح‌نیا، حشمت مهاجرانی و حسن حبیبی بعدها جملگی به مربیان بزرگ و بازیکن‌ساز تبدیل شدند.

استانکو پوکله کویچ

با آغاز دهه ۷۰ شمسی پای مربیان خارجی دوباره به کشورمان باز شد. استانکو نخستین مربی خارجی تیم ملی پس از پیروزی انقلاب ۱۹ سال بعد اوفارل در حالی آمد که ایران در صعود به جام جهانی ۱۹۹۴ ناکام مانده و مدال طلای بازی‌های آسیایی ۱۹۹۰ تنها افتخار ما بود. او در دفاع از همین عنوان نیز ناکام ماند و پس از بازی‌های آسیایی ۱۹۷۴ هیروشیما با تغییر فدراسیون عابدینی از کار برکنار شد و بعدها برای هدایت تیم‌های پرسپولیس و پگاه دوباره به ایران آمد.

کتورکی سوچ

در سال ۱۳۴۴ فدراسیون فوتبال دوباره دست به استخدام یک مربی خارجی زد و مستر سوچ مجاری را به تهران آورد. ایران با او و پس از یک دوره غیبت در بازی‌های آسیایی ۱۹۶۲ جاکارتا، به بازی‌های آسیایی ۱۹۶۶ بانکوک رفت و با مدال نقره به تهران برگشت.

